

Monika Artman

Wyższa Szkoła Społeczno-Gospodarcza w Przeworsku

PŁACA MINIMALNA W POLSCE W LATACH 2010–2019

MINIMUM WAGE IN POLAND IN 2010–2019

Wstęp

Płaca minimalna to najniższa miesięczna kwota wynagrodzenia przypadająca dla danego pracownika zatrudnionego na podstawie umowy o pracę na pełnym etacie. Nadawana i ustalana jest na drodze prawnej przez dane państwo, posiada więc charakter legislacyjny. Obecnie występuje praktycznie we wszystkich krajach Unii Europejskiej. Płaca minimalna stanowi zabezpieczenie dla pracownika, ponieważ dzięki niej ma on prawo do roszczeń w przypadku jej nieprzestrzegania, czyli chodzi tu o sytuacje, gdy pracodawca płaci mniej niż wynosi obowiązujące minimalne wynagrodzenie. W Polsce poziom płacy minimalnej ustalany jest na drodze negocjacji przez Komisję Trójstronną. Następnie jest ona ogłaszana w Monitorze Polskim w wyniku obwieszczenia premiera, w terminie do 15 września każdego roku kalendarzowego¹. Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie tendencji zmian poziomu płacy minimalnej w Polsce w porównaniu do wybranych krajów Unii Europejskiej.

1. Charakterystyka i zastosowanie płacy minimalnej

Płaca minimalna jest wielkością wyrażoną w postaci stawki pieniężnej na jednostkę czasu. Najczęściej jest to stawka godzinowa, miesięczna, ale także dzienna albo tygodniowa. Płaca minimalna przysługuje tylko i wyłącznie za pracę wykonaną na podstawie stosunku pracy. W pozostałych przypadkach minimalne wynagrodzenie nie przysługuje. Płaca minimalna ustanowiona jest przez prawo, dlatego też jej poziom gwarantowany jest przez odpowiednie przepisy prawa pracy. Przepisy te oraz decyzja pracodawców nie stanowi żadnej podstawy do ewentualnego obniżenia

¹ Z. Jacukowicz, *Analiza minimalnego wynagrodzenia za pracę*, IPISS, Warszawa 2007, s. 15.

poziomu płacy minimalnej. Podmiot, który jest uprawniony do ustalania poziomu minimalnego wynagrodzenia, najczęściej skupia się na podstawowych potrzebach nie tylko pracowników, ale także ich rodzin. Potrzeby to między innymi: wyżywienie, odzież, mieszkanie, edukacja oraz odpoczynek. Podmiot kieruje się także obowiązującymi uwarunkowaniami zarówno politycznymi, a także społecznymi, które występują w danym państwie².

2. Mierniki oceny płacy minimalnej

Płaca minimalna bez wątplenia stanowi ciekawe zjawisko ekonomiczne, dlatego też przeprowadzono wiele badań odnośnie oceny jej poziomu. Do tej oceny służy wiele mierników zwanych także wskaźnikami.

Głównym wskaźnikiem oceny poziomu minimalnego wynagrodzenia jest jego relacja do płacy przeciętnej. Obliczając ten miernik, bardzo ważny jest odpowiedni dobór stawki przyjętej jako płaca przeciętna. Występują różnorakie sposoby obliczania oraz prezentacji statystycznej. GUS publikuje w swoich sprawozdaniach osobne dane dotyczące przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto, wynagrodzeń nieobejmujących wypłaty rocznych nagród, wynagrodzeń w sektorze firm, ale także w różnych grupach pracowniczych, które posiadają chociaż jedną cechę wspólną. Dane te są co roku aktualizowane.

W przeszłości brano również pod uwagę analizę wybranego miesiąca oraz na tym przykładzie obliczanie relacji płacy minimalnej do płacy przeciętnej miesięcznej. Sposób ten niestety nie zapewniał obiektywności, z tego względu, że minimalne wynagrodzenie zmieniało się z różną częstotliwością. Najczęściej o jej zmianie decydowała stopa inflacji. W pewnych okresach decyzję podejmowano raz na kilka miesięcy, z kolei w innych – ten sam poziom kwoty obowiązywał rok, a czasem nawet dwa lata. Natomiast płaca przeciętna ciągle rośnie. Jest to wzrost nierównomierny, który zależy od tempa wzrostu płac oraz od terminów wypłat. W wyniku tego relacja płacy minimalnej do płacy przeciętnej nie jest stała w ciągu roku.

Poziom przeciętnego wynagrodzenia, biorąc pod uwagę powyższe kryterium, różni się w danych latach od informacji publikowanych w rocznikach statystycznych. Często jest niższe, co ma pewnego rodzaju wpływ na relację pomiędzy płacą minimalną a płacą przeciętną³.

3. Tendencje zmian płacy minimalnej

Poziom płacy minimalnej w latach 2010–2019 w Polsce ulegał zmianie. Jest to korzystne dla pracowników, ponieważ im większa płaca minimalna brutto, tym większa jej wartość netto. A co za tym idzie – pracownicy więcej zarabiają.

² Ibidem, s. 16.

³ W. Golnau, *Znaczenie płacy minimalnej dla funkcjonowania rynku pracy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2007, s. 21–22.

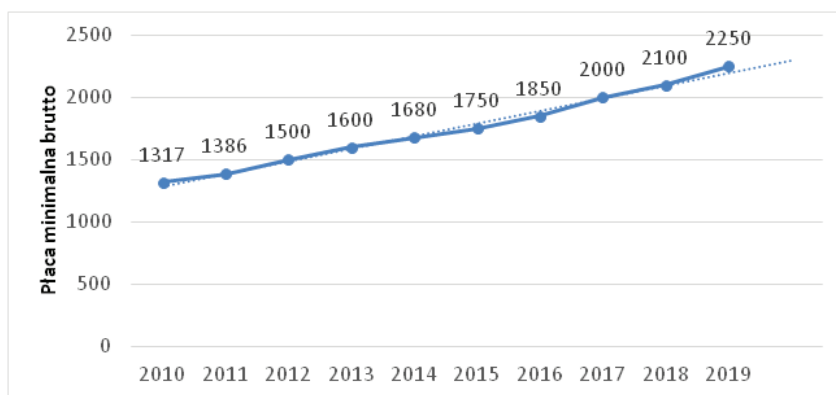
Tabela 1. Poziom płacy minimalnej brutto w Polsce w latach 2010–2019 (w zł)

Rok	Stawka minimalna brutto na 1 stycznia danego roku (w zł)
2010	1317
2011	1386
2012	1500
2013	1600
2014	1680
2015	1750
2016	1850
2017	2000
2018	2100
2019	2250

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jak przedstawia tabela 1, tendencja zmian poziomu płacy minimalnej była rosnąca. W 2010 r. wynosiła 1317 zł brutto. Natomiast w roku następnym była wyższa o 69 zł (5,2%). W 2012 r. zwiększyła się o 114 zł (8,2%) w stosunku do roku poprzedniego. W roku 2013 wynosiła o 100 zł (6,7%) więcej niż w 2012. Natomiast w 2014 r. zwiększyła się o 80 zł (5,0%) w stosunku do poprzedniego roku. A w 2015 roku wynosiła o 70 zł (4,2%) więcej niż w roku 2014. W kolejnym 2016 roku zwiększyła się o 100 zł (5,7%) w stosunku do roku poprzedniego. Natomiast w 2017 r. zwiększyła się o 150 zł (8,1%) w stosunku do roku 2016. W kolejnych latach płaca minimalna zwiększyła się odpowiednio o 100 zł (5%) w roku 2018 o 150 zł (7,1%) w roku 2019 i o 350 zł (15,6%) w roku 2019, w stosunku do lat poprzednich.

W omawianych latach płaca minimalna zmieniała się średnio o 128,30 zł, co przedstawia wykres 1.

Wykres 1. Tendencja zmian poziomu płacy minimalnej w Polsce w latach 2010–2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

4. Płaca minimalna a przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto

„Przeciętne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku do podziału lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie, po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą”⁴.

Sektor przedsiębiorstw składa się ze średnich, małych oraz mikroprzedsiębiorstw. Natomiast jeśli chodzi o gospodarkę narodową, to składa się ona z pięciu sektorów. „Pierwszy z nich swoim zasięgiem obejmuje rolnictwo, rybołówstwo oraz leśnictwo. Drugi sektor dotyczy szeroko pojmowanego przemysłu – mowa tu o przemyśle wydobywczym, budownictwie oraz o przemyśle przetwórczym. Do sektora trzeciego zalicza się łączność, gospodarkę komunalną i mieszkaniową, transport, a także handel. Składowymi sektora czwartego są takie dziedziny, jak: finanse, marketing i reklama, ubezpieczenia, a także obrót nieruchomości. Ostatni, piąty sektor to opieka społeczna, ochrona zdrowia, edukacja, turystyka i rekreacja, badania o charakterze naukowym, administracja państwowa, wymiar sprawiedliwości, wojsko oraz policja”⁵.

Tabela 2. Poziom przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw za I kwartał w Polsce w latach 2010–2019 (w zł)

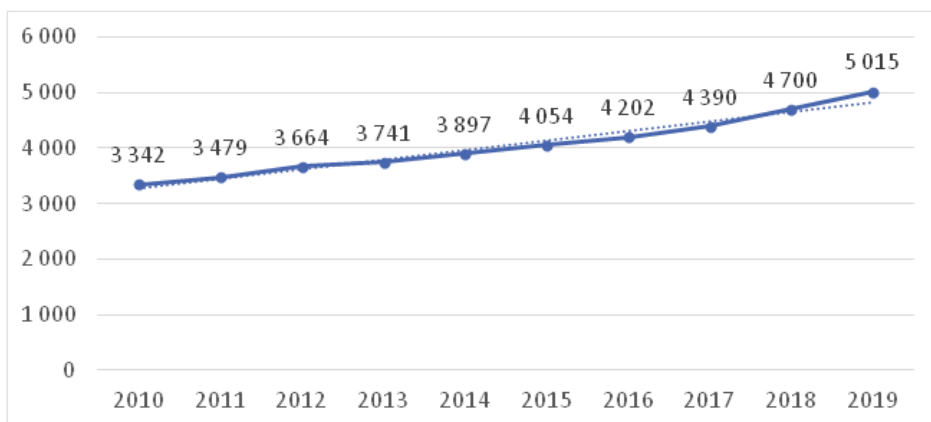
Lata	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł)
2010	3 342
2011	3 479
2012	3 664
2013	3 741
2014	3 897
2015	4 054
2016	4 202
2017	4 390
2018	4 700
2019	5 015

Źródło: opracowanie własne na podstawie http://wynagrodzenia.pl/gus_kwartalne.php.

Dane zawarte w tabeli 2 przedstawiają przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw za I kwartał w Polsce, które z roku na rok ulegało zwiększeniu. Oznacza to wzrostową tendencję.

⁴ <http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/BASLeksykon.xsp?id=9E9D90287EB8E5A6C1257A5C002CF1B7&litera=P>.

⁵ <http://podatkiksięgowosc.pl/gospodarka-narodowa-i-jej-sektory.html>.

Wykres 2. Tendencja wzrostu poziomu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w Polsce w I kwartale, w latach 2010–2019 (w zł)

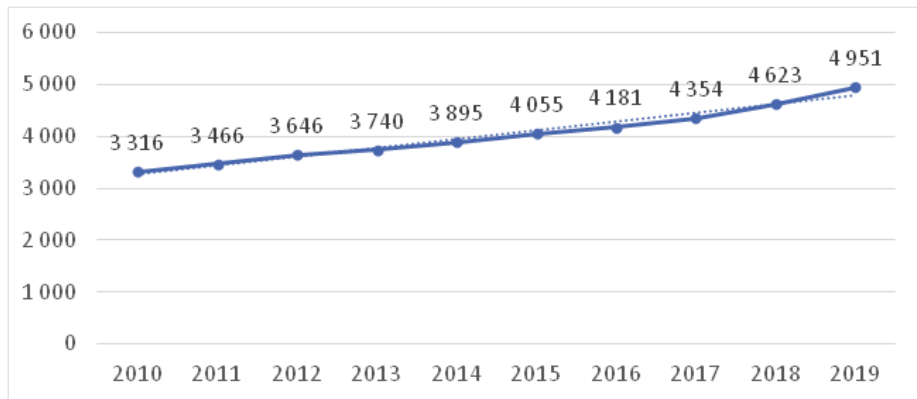
Źródło: opracowanie własne na podstawie http://wynagrodzenia.pl/gus_kwartalne.php.

Dane przedstawione na wykresie 2 wykazują wzrostową, ale nierównomierną tendencję poziomu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw. Najbliżej uzyskania stałej tendencji były lata 2011–2012. W przeciągu 10 lat poziom tego wynagrodzenia wzrósł z 3342 zł do 5015 zł, czyli o 1673 zł.

Tabela 3. Poziom przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w Polsce za I kwartał, w latach 2010–2019, wyrażony w zł

Lata	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł)
2010	3 316
2011	3 466
2012	3 646
2013	3 740
2014	3 895
2015	4 055
2016	4 181
2017	4 354
2018	4 623
2019	4 951

Źródło: opracowanie własne na podstawie http://wynagrodzenia.pl/gus_kwartalne.php.

Wykres 3. Dynamika wzrostu poziomu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w Polsce za I kwartał w latach 2010–2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie http://wynagrodzenia.pl/gus_kwartalne.php.

Na wykresie 3 można zaobserwować, że poziom przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w Polsce posiada praktycznie równomierną tendencję. Latami, w których tendencja nie jest równomierna, są lata 2016–2019, ale różnice są bardzo znikome. W przeciągu 10 lat poziom tego wynagrodzenia wzrósł z 3316 zł do 4951 zł, czyli o 1635 zł.

Tabela 4. Procentowa zmiana poziomu płacy minimalnej, przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto za pierwszy kwartał w sektorze przedsiębiorstw oraz w gospodarce narodowej w Polsce w stosunku do roku poprzedniego w latach 2010–2019

Lata	Płaca minimalna (nominalna)	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej
2011	5,20%	4,10%	4,52%
2012	8,20%	5,32%	5,19%
2013	6,70%	2,06%	2,58%
2014	5,00%	4,17%	4,14%
2015	4,20%	4,03%	4,11%
2016	5,70%	3,65%	3,11%
2017	8,11%	4,47%	4,14%
2018	5,00%	7,06%	6,18%
2019	7,10%	6,70%	7,09%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dane w tabeli 4 wskazują, że procentowa zmiana płacy minimalnej jest większa w każdym roku od procentowej zmiany przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw oraz w gospodarce narodowej za pierwszy

kwartał, wyjątkiem jest rok 2017. W roku 2012 miał miejsce największy wzrost w stosunku do roku poprzedniego poziomu płacy minimalnej, co nie spowodowało największego wzrostu poziomu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw oraz w gospodarce narodowej. Największy wzrost poziomu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw był w roku 2018, a największy wzrost poziomu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej nastąpił w roku 2019.

Tabela 5. Udział płacy minimalnej do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w Polsce w latach 2010–2019 (w %)

Lata	Płaca minimalna
2010	39,41
2011	39,84
2012	40,94
2013	42,77
2014	43,11
2015	43,17
2016	44,02
2017	45,56
2018	44,68
2019	44,87

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 6. Udział płacy minimalnej do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w Polsce w latach 2010–2019 (w %)

Lata	Płaca minimalna
2010	39,71
2011	39,99
2012	41,13
2013	42,78
2014	43,13
2015	43,16
2016	44,25
2017	45,93
2018	45,42
2019	45,45

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z przedstawionego w tabeli 5 i 6 procentowego udziału płacy minimalnej do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia nie tylko w sektorze przedsiębiorstw, ale także w gospodarce narodowej wynika, że wraz ze wzrostem najniższego wynagrodzenia rośnie jej procentowy udział.

5. Płaca minimalna w Polsce na tle międzynarodowym

Płaca minimalna występuje w większości krajów na całym świecie. Dane zawarte w tabeli 7 przedstawiają tylko kraje należące do Unii Europejskiej. Wśród tych państw znajduje się Polska, która jest członkiem Unii Europejskiej od 1 maja 2004 roku.

Tabela 7. Poziom płacy minimalnej w latach 2010–2019 w Polsce i w krajach Unii Europejskiej wyrażony w euro na początku roku (w zaokrągleniu)

Kraj	Rok									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Luksemburg	1683	1758	1801	1874	1921	1923	1923	1999	1999	2071
Belgia	1388	1415	1443	1502	1502	1502	1502	1532	1563	1594
Holandia	1408	1424	1447	1469	1486	1502	1525	1552	1578	1616
Irlandia	1462	1462	1462	1462	1462	1462	1546	1563	1614	1656
Francja	1344	1365	1398	1430	1445	1458	1467	1480	1498	1521
Wielka Brytania	1076	1136	1202	1250	1251	1379	1512	1393	1401	1453
Słowenia	597	748	763	784	789	791	791	805	843	887
Hiszpania	739	748	748	753	753	757	764	826	859	1050
Malta	660	665	685	703	718	720	728	736	748	762
Grecja	863	863	877	684	684	684	684	684	684	684
Portugalia	554	566	566	566	566	589	618	650	677	700
Polska	321	349	336	393	404	410	434	453	503	523
Chorwacja	385	381	373	372	397	396	408	433	462	506
Estonia	278	278	290	320	355	390	430	470	500	540
Słowacja	308	317	327	338	352	380	405	435	480	520
Łotwa	254	282	287	287	320	360	370	380	430	430
Węgry	272	281	296	335	342	333	351	412	445	464
Czechy	302	319	310	318	310	332	366	407	478	519
Litwa	232	232	232	290	290	300	350	380	400	555
Rumunia	142	157	162	156	190	218	232	275	408	446
Bułgaria	123	123	138	159	174	184	215	235	261	286

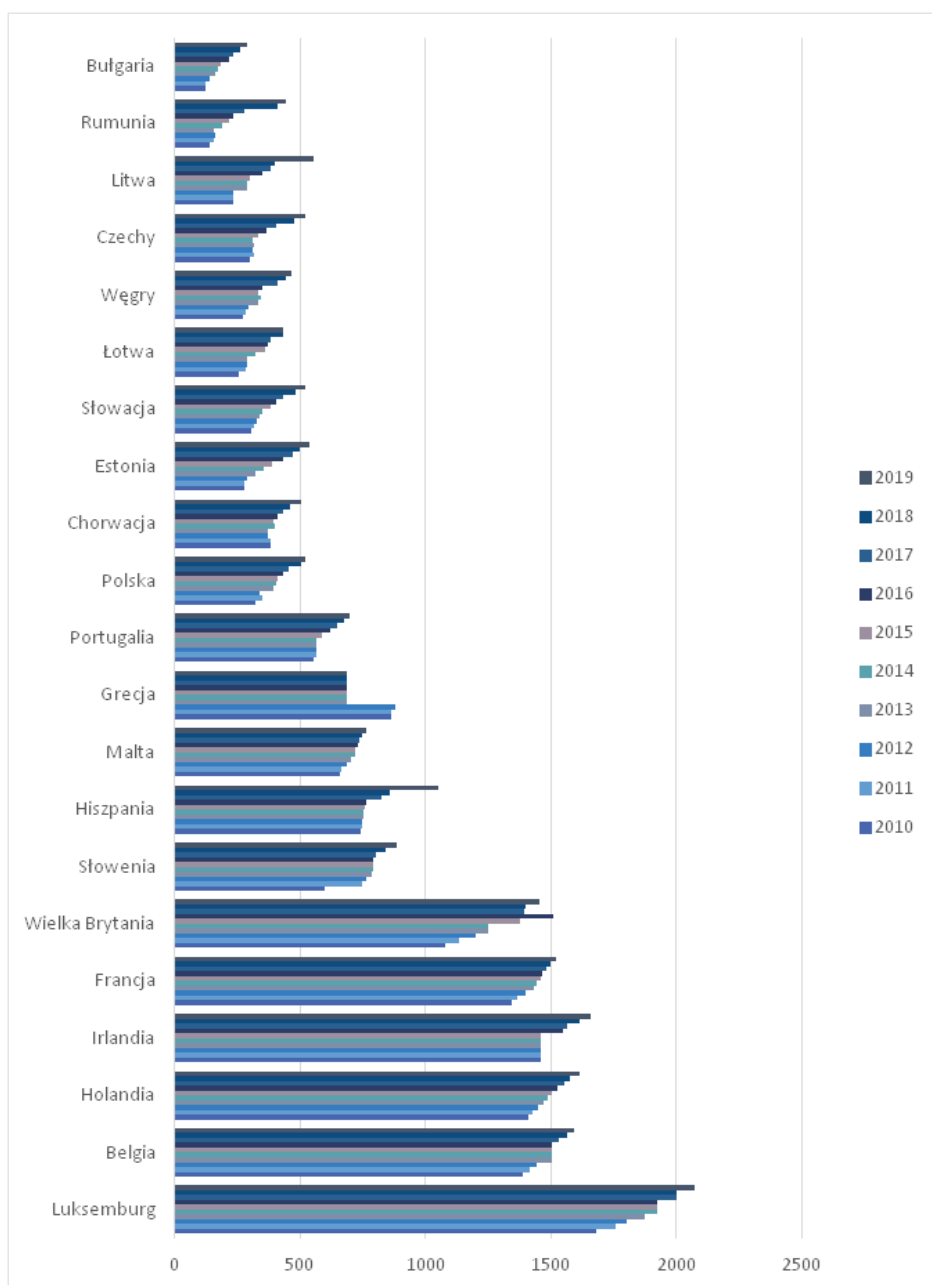
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dane w tabeli 7 ukazują duże zróżnicowanie poziomu płacy minimalnej występujące pomiędzy poszczególnymi krajami należącymi do Unii Europejskiej. Niektóre kraje mają niezmienny poziom płacy minimalnej lub ten poziom jest stały przez pewien okres czasu, natomiast niektóre mają tendencję do wysokiego wzrostu tejże płacy. Są też takie państwa, w których był mały wzrost. Z danych zawartych na wykresie 4 wynika, iż w niektórych krajach płaca minimalna rośnie, maleje oraz pozostaje stała w określonych latach.

Krajami, w których minimalne wynagrodzenie z roku na rok wzrastało nierównomiernie, są: Luksemburg, Holandia, Francja, Słowenia, Malta, Polska, Słowacja, Węgry. Jedynym krajem, który w przeciągu sześciu lat nie zmieniał poziomu płacy minimalnej, jest Irlandia. Ta płaca w latach 2010–2015 wynosi 1462 euro. Jest to duża kwota, ponieważ wyższy poziom płacy osiągnęła tylko niewielka ilość krajów. Należą do nich: Francja (dopiero w 2016 roku), Wielka Brytania (dopiero w 2016 roku), Holandia (dopiero w 2013 roku), Belgia (dopiero w 2013 roku) oraz Luksemburg.

Kolejną grupą są państwa, w których najniższe wynagrodzenie wzrastało, ale w niektórych latach pozostawało stałe. Takimi krajami są między innymi: Luksemburg (od roku 2017 do 2018 roku stała kwota), Belgia (w latach 2010–2012 oraz 2017–2019 tendencja wzrostowa, a od roku 2013 do 2016 r. stała kwota), Słowenia (od 2015 do 2016 roku stała kwota), Hiszpania (stała kwota od 2011 do 2012 roku – 748 euro oraz w latach 2013–2014 – kwota 753 euro), Grecja (od 2013–2019 roku stała kwota), Portugalia (od 2011 do 2014 stała kwota), Estonia (stała kwota od 2010 do 2011 roku), Litwa (od 2010 do 2012 roku – 232 euro oraz w latach 2013–2014 – 290 euro) oraz Bułgaria (od 2010 r. do 2011 roku stała kwota).

Ostatnia grupa to kraje, w których płaca minimalna się obniżała. Do tej grupy należą Wielka Brytania (2017 rok), Chorwacja (lata 2011–2013), Czechy (2012 r. i 2014 r.), Rumunia (2013 rok) oraz Grecja, gdzie miał miejsce najniższy spadek wynagrodzenia minimalnego w porównaniu do Polski i krajów Unii Europejskiej w stosunku do roku poprzedniego (2013 rok).

Wykres 4. Poziom płacy minimalnej w Polsce i w innych krajach Unii Europejskiej w latach 2010–2019 (w euro)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Podsumowanie

W Polsce płaca minimalna ma charakter ustawowy. Tego typu rozwiązania funkcjonują obecnie w ponad stu krajach świata. Pierwotnym celem jej stosowania było zapobieganie wyzyskowi najmniej zarabiających pracowników. Ustalono poziom wynagrodzenia, poniżej którego nie można było opłacać pracobiorców. Było to sprawiedliwe rozwiązanie, które miało przyczynić się do rozstrzygnięcia konfliktów między pracownikiem a pracodawcą.

Analizy przeprowadzone w artykule dowodzą, że wartość nominalna płacy minimalnej w Polsce, w latach 2010–2019, systematycznie wzrastała z 1317 zł w roku 2010 do 2250 zł w roku 2019, czyli ponad 40%. Polska miała w poszczególnych latach wyższą płacę minimalną tylko niż tzw. „nowe” kraje Unii Europejskiej: Chorwacja, Estonia, Słowacja, Łotwa, Węgry, Czechy, Litwa, Rumunia i Bułgaria. Jednocześnie jej wysokość jest blisko pięciokrotnie mniejsza niż w Luksemburgu, który zajmuje pierwsze miejsce w tym zestawieniu. Należy jednak pamiętać, iż przeliczenie płacy na euro zależy w dużym stopniu od dużych wahań kursowych w poszczególnych krajach.

W badanym okresie wzrastała również procentowa wartość brutto płacy minimalnej w stosunku do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw oraz w gospodarce narodowej, która nie wynosiła nawet połowy owego wynagrodzenia. W sektorze przedsiębiorstw w 2010 r. wynosiła 39,41%, a w 2019 r. – 44,87%, zaś w sektorze gospodarki narodowej w 2010 r. – 39,71%, a w 2019 r. – 45,45%.

Streszczenie

Płaca minimalna – zwana także minimalnym wynagrodzeniem – stanowi jedną z instytucji rynku pracy. W publikacji przedstawiona została analiza płacy minimalnej w Polsce w latach 2010–2019. Obserwacji zostały poddane mierniki oraz główne wskaźniki. Porównano informacje publikowane w rocznikach statystycznych, wyniki zestawiono komplementarnie z poszczególnymi krajami należącymi do Unii Europejskiej. Implikacją był obraz zmiany wartości płacy minimalnej we wskazanych latach. W rezultacie badań ustalono, że wartość płacy minimalnej na przestrzeni lat ma trend wzrostowy, jednak aprecjacja w porównaniu do innych krajów Unii Europejskiej jest na niskim poziomie.

Słowa kluczowe: płaca minimalna, mierniki oceny płacy minimalnej, tendencje zmian płacy minimalnej, przeciętne wynagrodzenie brutto.

Summary

The minimum wage is one of the labor market institutions. The publication presents an analysis of the minimum wage in Poland in the years 2010-2019. In the article the official, published information were compared with other European Union countries. The implication was a view of changes of the minimum wage in the

indicated years. The levels of minimum wage had an increasing trend, but in relation to other European Union countries there were still low.

Keywords: minimum wage, measures of assessing minimum wage, trends in the minimum wage, average gross salary.

Literatura

1. Golnau W., *Znaczenie płacy minimalnej dla funkcjonowania rynku pracy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2007.
2. Jacukowicz Z., *Analiza minimalnego wynagrodzenia za pracę*, IPISS, Warszawa 2007.
3. Milewski R., Kwiatkowski E. (red.), *Podstawy ekonomii*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2013.
4. Krajewska A., *Płaca minimalna*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2018.

Strony internetowe:

1. <http://www.zus.pl>
2. <http://www.sejm.gov.pl>
3. <http://podatkisiegowosc.pl>
4. http://wynagrodzenia.pl/gus_kwartalne.php
5. <http://ec.europa.eu/eurostat>